

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

Relationship between leadership and learning organization of educational
institutions under vocational education in Phayao Province

อรรถพันธ์ ทะปัญญา
Atthaphan Thapanya

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาถึงระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาถึงระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีความรู้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำของสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และปรับใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูผู้สอน ในของสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาจำนวน 218 คน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานที่ทำงาน อายุการทำงาน และวุฒิทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ระดับความสำคัญจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ของตามวิธีการวัดของไลเคิร์ต (Likert's scale) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของการเป็นผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ อยู่ในระดับสูง สมรรถนะการเป็นผู้นำ และสมรรถนะด้านวิชาชีพสูง เช่นเดียวกัน
2. สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวม มีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับสูง
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของสมรรถนะทางภาวะผู้นำทั้ง 3 ด้านและสภาพ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวก
4. สมรรถนะทางภาวะผู้นำ มีค่าสหสัมพันธ์โดยรวมในเชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ 0.962, 0.950, 0.943 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำ, องค์กรแห่งการเรียนรู้, ผู้บริหาร ครูและบุคลากร, สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

Abstract

The purpose of this study was to study the level of leadership of administrators of educational institutions under vocational education in Phayao Province. To study the level of learning organization, relationship between leadership and learning organization of public education institutions. under vocational education, Phayao Province have knowledge and

understanding of the relationship between leadership and learning organization It is a guideline for developing learning organizations and leadership of government schools. under vocational education, Phayao Province and apply it as a guideline to develop and strengthen the leadership of the school administrators The populations used to collect data in this research were school administrators, government teachers, teachers in government schools. There were 218 people under vocational education in Phayao Province, classified by gender, age, workplace, working age and educational background.

Tools used in this study and data collection It was a general questionnaire of respondents and the relationship between leadership and learning organization. using the highest priority level. go to the least According to Likert's scale, the statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. and find Pearson's correlation coefficient.

results

1. Leadership competencies of administrators in educational institutions in all 3 areas: basic core competencies of leadership; high level Leadership competence and high professional competence as well

2. The state of being a learning organization of the educational institutes overall had a state of being a learning organization at a high level. and when considering each aspect, it was found that All aspects had a high level of learning organization conditions.

3. The internal correlation coefficient of the three leadership competency and the learning organization of the educational institutions were positively correlated.

4. Leadership Competency There was a positive overall correlation with the condition of being a learning organization was 0.962, 0.950, 0.943, respectively.

Key words : Relationship, Leadership, Learning Organization, Administrators, Teachers and Personnel, Educational Institutions Under Vocational Education, Phayao Province.

1. บทนำ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรและความได้เปรียบทางธุรกิจ การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีคุณภาพเพื่อสร้างผลกำไรสูงสุดให้กับองค์กรของตน ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้และในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่องค์กรทางธุรกิจเท่านั้นที่ต้องเผชิญหรือต้องปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว องค์กรของทางราชการก็เช่นเดียวกันที่ต้องมีการปรับระบบราชการเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และมีประสิทธิภาพโดยแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันนั้นจะเน้นการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีความเป็นเลิศ สามารถที่จะรองรับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และการพัฒนาองค์กรเพื่อให้องค์กรมีความทันสมัย อีกทั้งยังต้องเป็นองค์กรให้มีความยืดหยุ่น

สามารถปรับเปลี่ยนหรือบูรณาการภายในองค์กรได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้สอดคล้องและสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงภายนอกโดยลักษณะขององค์การที่มีการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้สมาชิกในองค์กรจะต้องมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันในทุกระดับช่วงวัยของบุคลากรขององค์กรที่ซึ่งสมาชิกทุกคนในองค์กรจะต้องสามารถขยายขอบเขตความสามารถของตนได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นหน้าที่สำคัญของผู้นำขององค์กรที่จะนำพาองค์กรไปในทิศทางที่เหมาะสม

แต่ในภาวะปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีระบบสารสนเทศ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การจัดการฐานข้อมูลต่าง ๆ ภาวะสังคมที่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันอาศัยเพียงผู้นำอย่างเดียวมิได้ จะต้องอาศัยบุคลากรในองค์กรในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาองค์กรให้ทันต่อยุคสมัยปัจจุบัน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนองค์การจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือปรับเปลี่ยนที่เรียกว่า “องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)” เพราะตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 “ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน

ตามนโยบายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปีเพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution)การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไปดังนี้ 1) ด้านโอกาสทางการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการศึกษา 3) ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน

ในการพัฒนาด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้ปัจจัยงบประมาณทางการศึกษา ในสถานศึกษามีความแตกต่างกันในส่วนของบุคลากรทางการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด เช่น ช่วงอายุวัย วุฒิการศึกษา ทัศนคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะรายวิชาที่หลากหลาย ทำให้เกิดช่องว่างของการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้การติดต่อประสานงานหรือการทำงานระหว่างฝ่ายงานของบุคลากรในองค์กร

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเห็นว่า สถานศึกษาต้องสร้างองค์การของตนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้วย โดยอาศัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำนั้นมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้เกิดการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงจะต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความเป็นภาวะผู้นำสูง เล็งเห็นความสำคัญของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาและการวิจัยความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

2. คำถามการวิจัย

ภาวะผู้นำของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

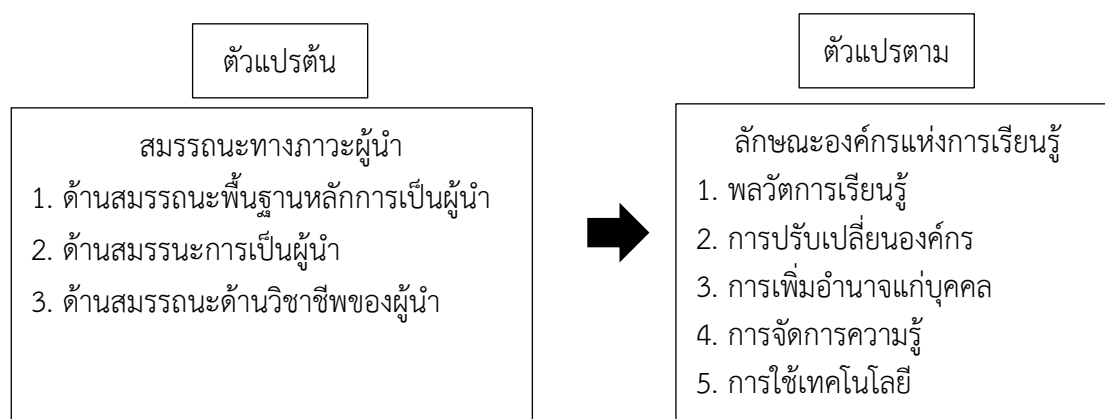
1. เพื่อศึกษาถึงสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาถึงระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

4. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยามีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา

5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยสมรรถนะทางผู้นำครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดภาวะผู้นำ ของ มิทเชล และลาร์สัน จูเนียร์ (Michell and Larson, Jr., 1987 : 435-436) มากำหนดเป็นตัวแปรต้นในกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ด้านสมรรถนะพื้นฐานหลักการเป็นผู้นำ ด้านสมรรถนะการเป็นผู้นำ และด้านสมรรถนะด้านวิชาชีพของผู้นำ และองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านของ Michael J. Marquardt and Reynolds มากำหนดเป็นตัวแปรตามในกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) การปรับเปลี่ยนองค์กร (Organization Transformation) การเพิ่มอำนาจแก่บุคคล (People Empowerment) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) และการใช้เทคโนโลยี (Technology Application) มาใช้เป็นแนวทางในการสร้าง กรอบแนวคิด สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมกับ บริบทของการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

6. ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยได้แยกออกเป็นข้อ ดังนี้

1. สมรรถนะของการเป็นผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะ พื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ อยู่ในระดับสูง สมรรถนะการเป็นผู้นำ และสมรรถนะด้านวิชาชีพสูง เช่นเดียวกัน

1.1 สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนของสมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาการจัดการเรื่องเงินและงบประมาณและด้านการประสานงานผู้บริหารมีสมรรถนะของการเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูงมากส่วนสมรรถนะข้ออื่นผู้บริหารอยู่ในระดับสูง

1.2 สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนของสมรรถนะการเป็นผู้นำของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการบริหารตนเอง ความสามารถในการคิดและวางแผนกลยุทธ์ และความสามารถในการโน้มน้าวสมาชิกให้ทำงานประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับสูงมากส่วนสมรรถนะข้ออื่นผู้บริหารอยู่ในระดับสูง

1.3 สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนของสมรรถนะด้านวิชาชีพของผู้นำของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับสูงมากส่วนสมรรถนะด้านการนิเทศและการประเมินผล ผู้บริหารอยู่ในระดับสูงมาก

2. สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวม มีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับสูง

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของสมรรถนะทางภาวะผู้นำทั้ง 3 ด้านและสภาพ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวก

4. สมรรถนะทางภาวะผู้นำ มีค่าสหสัมพันธ์โดยรวมในเชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ 0.962, 0.950, 0.943 ตามลำดับ

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านสมรรถนะ พื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ ด้านสมรรถนะการเป็นผู้นำ และด้านสมรรถนะด้านวิชาชีพโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจหรือความสามารถในการสร้างทิศทางด้วยตนเอง ด้านทักษะการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ ด้านการประสานงาน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่มีสมรรถนะทางภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงมาก

จากข้อมูลดังกล่าว อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารได้สื่อสาร ชี้แนะจูงใจ ทักษะการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ การประสานงาน และมนุษยสัมพันธ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสื่อสารและการจูงใจ เนื่องจากจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อใจแล้ว ยังสามารถทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลภายในองค์กร ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ คิกซอน เอ็น.

(Dixon.N. 1994 อ้างใน วีระวัฒน์ ปันนิตานัย, 2544) ที่พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นการมุ่งใจ ใช้กระบวนการเรียนรู้ ทั้งระดับบุคคลกลุ่ม และระบบขององค์การ เพื่อการปรับเปลี่ยนโครงการไป ในทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์การ

2. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำทั้ง 10 ด้าน คือ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ การประสานงาน มนุษยสัมพันธ์ ความยืดหยุ่น และความพร้อมจะปรับเปลี่ยนเพื่อองค์การ โดยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และการจัดการเรื่องการเงินและงบประมาณ มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาด้วยเช่นกัน

จากข้อมูลดังกล่าว การสร้างคุณลักษณะของผู้นำมีความเชื่อมโยงประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงานของผู้บริหาร เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพกับองค์การ ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่ต้องมีของผู้นำและผู้บริหาร โดยจะต้องเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับทั้งผู้นำและผู้บริหาร ซึ่งรวมถึงความสามารถในการกำหนดทิศทางกลยุทธ์เพื่อให้เกิดศักยภาพและการส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ตรงกับวิสัยทัศน์ขององค์การ ภารกิจ และเป้าหมาย ทำให้เกิดการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเต็มความสามารถ

3. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะการเป็นผู้นำทั้ง 10 ด้านคือ ด้านความสามารถ ในการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง ด้านยุทธวิธีที่ทำให้สมาชิกปฏิบัติงานให้สำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพด้านความสามารถในการสอนงานและฝึกงานแก่สมาชิก ด้านความสามารถในการประเมินและวินิจฉัยสถานการณ์ได้ถูกต้องแม่นยำ ด้านความสามารถในการสร้างและพัฒนาทีมงาน ด้านความสามารถในการบริหารความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ ด้านความสามารถ ในการคิดและวางแผนกลยุทธ์ ด้านความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความสามารถโน้มน้าวครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้ทำงานร่วมกันประสบผลสำเร็จมีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวเนื่องมาจากการที่จะทำองค์การให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน ภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ มีโอกาสใช้ความรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองนั้น ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจูงใจให้สมาชิกเพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตาม เกิดความรักความศรัทธาและไว้วางใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แยกความเป็นผู้นำออกจากความเป็นผู้บริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวพนานันท์ โกสินานนท์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิทยาลัยราชพฤกษ์สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัย 5 ประการกับความพร้อมของวิทยาลัยราชพฤกษ์สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างคือใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย คณาจารย์ประจำ จำนวน 155 คน และเจ้าหน้าที่จำนวน 51 คน รวม 206 คน พบว่า วินัย 5 ประการ ได้แก่การเป็นบุคคลที่รอบรู้(Personal mastery) รูปแบบ-วิธีคิด (Mental models) การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) การเรียนรู้เป็นทีม (Team learning) และการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ของคณาจารย์ประจำและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยราชพฤกษ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

4. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะด้านวิชาชีพทั้ง 3 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษามีความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ในเชิงเทคนิค วิธีการ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา การนำเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยา สัจจะเขตต์ (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจำนวน 341 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือคือแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แล้วประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นและความต้องการพัฒนาได้ดังนี้ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ 6 แนวทาง ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ 6 แนวทาง ด้านรูปแบบทางความคิด 6 แนวทาง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 5 แนวทาง ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ 6 แนวทาง และด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของทีม 5 แนวทาง

5. สมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะทางภาวะผู้นำกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ในภาพรวมและรายด้าน อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่มีผู้นำในการร่วมมือกันทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และ ทักษะ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ทำให้ขีดความสามารถและการพัฒนาศักยภาพทางการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ และอัญชลี สารรัตน์ (2545) ศึกษาวิจัยปัจจัยทางการบริหาร กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารทั้ง 10 ปัจจัย พบว่า ต่างมีความสัมพันธ์ ระหว่างกันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และต่างมีความในทางบวกทุกตัว สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พัทธรินทร์ ไชยสมบัติ (2550) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะภาวะผู้นำด้านสมรรถนะพื้นฐาน หลักของการเป็นผู้นำ สมรรถนะการเป็นผู้นำและสมรรถนะด้านวิชาชีพ อยู่ในระดับสูง และมีปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้ง 24 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมคิด สร้อยน้ำ (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับความเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และปัจจัยทางการบริหารทั้ง 11 ปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในความเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ได้ร้อยละ 76.80 ปัจจัยทางการบริหารที่สามารถพยากรณ์องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ คือ การปฏิบัติงานของครูและทีมงาน เป้าหมายและข้อมูลย้อนกลับ การปฏิบัติงาน การมุ่งใจ บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียน การพัฒนาครูและทีมงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและ ยุทธศาสตร์

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารมีระดับสมรรถนะทาง ภาวะผู้นำสูง แต่ไม่ถึงกับสูงมาก ดังนั้นการที่จะสร้างให้องค์การเกิดความรู้ความสามารถในการพัฒนา และจัดองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพนั้น ผู้บริหารควรปรับปรุงสมรรถนะ ทางภาวะผู้นำให้มีระดับ ความสามารถสูงยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารทราบว่าหากผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะทางภาวะ ผู้นำสูง คือ มี สมรรถนะด้านวิชาชีพ มีสมรรถนะการเป็นผู้นำ และมีสมรรถนะพื้นฐานหลักของการ เป็นผู้นำสูงนั้น ซึ่งจะ ทำให้สมรรถนะดังกล่าวที่ผู้บริหารมีนั้นส่งเสริมให้องค์การหรือสถานศึกษา แห่งนั้นเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาเท่านั้น และประชากรที่ทำการ ตอบแบบสอบถามเป็น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในสถานศึกษาเท่านั้น ดังนั้นในการทำวิจัยในครั้งต่อไปควรทำการ วิจัยสมรรถนะทาง ภาวะผู้นำของทุกสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา และ ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นและ นักเรียน ในสถานศึกษาต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยเพื่อไม่ให้เกิด ความลำเอียง และควรศึกษาเกี่ยวกับสภาวะของผู้นำ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด พะเยา

9. เอกสารอ้างอิง

นฤมล จิตรเอื้อ, เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวัน, นลินธวัช ดีสวัสดิ์, (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนา องค์การสู่องค์การแห่งการเรียนรู้. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ : มหาวิทยาลัยศิลปากร

จิรภา มะลิเผือก, ดร.อโนทัย ประสาน, ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์, (2557). ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์การของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. วารสารบัณฑิตศึกษา ปีที่ 11. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ฌัฐพร สายศร. วรรณวิชา สืบบุสรณ์ คล้ายจำแลง, สุดารัตน์ สารสว่าง, คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัว ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

อัญชลี ชัยศรี, (2020). การบริหารทรัพยากรมนุษย์บนพื้นฐานสมรรถนะ. บุรีรัมย์: Academic MCU Buriram Journal

ศิริินญา สระทอง, (2552). สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับองค์การแห่ง
การเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รศ.สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, (2547) ภาวะผู้นำ. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผศ.ดร.สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์, (2564). ภาวะผู้นำและจริยธรรมนักบริหาร. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ล เอ็ด
ดูเคชั่น